

Ivan Cankar

ZGODBA O DVEH
MLADIH LJUDEH

Založba Bird Publisher, 2011

Naslov izvirnika:
Zgodba o dveh mladih ljudeh
Ivan Cankar

Ivan Cankar, 1911
Copyright © Bird Publisher, 2011

Založba:
Bird Publisher
DP, založništvo, d. o. o., Levčeva ulica 13, 1234 Mengeš
Telefon: +386 (1) 723 78 28
E-pošta: info@bird-publisher.com
www.bird-publisher.com
Urednik: Damjan Plut
Oblikovanje: Grafiza
PDF in e-knjiga narejena: junija 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(0.034.2)

CANKAR, Ivan, 1876-1918
Zgodba o dveh mladih ljudeh [Elektronski vir] / Ivan Cankar. -
El. knjiga. - Mengeš : Bird Publisher, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-279-109-4 (pdf)
ISBN 978-961-279-110-0 (mobi)
ISBN 978-961-279-111-7 (ePUB)

257251584

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.
Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.
Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

I.....	6
II.....	10
III.....	15
IV.....	20
V.....	25
VI.....	31
VII.....	36
VIII.....	41

I

Nočilo se je, ko sta šla skozi vas; krčme so bile svetle in polne, prepevalo in vriskalo je preko doline.

Pavle je bil sin Martinovca, kajžarja s hriba; štiriindvajset let mu je bilo.

Mana je bila hči kmeta Lukanca, četrta izmed sestrá; sedemnajst let ji je bilo.

Šla sta skozi vas in sta prišla do županove krčme. Tam so bila vsa okna svetla; veseli svatje so prihajali iz veže, hladit si obraz; razgreti so bili od plesa in od vina.

»Svatujejo!« je rekel Pavle in je povесil glavo.

Molčala sta in sta šla dalje, po samotni stezi, zato da bi ne slišala prešernih pesmi. Pa vendar sta obadva poslušala; in da sta romala uro in dve uri hodá, v hrib in čez goro, bi bila slišala svatovsko ukanje, v srce bi ga bila slišala.

»Zdaj gre v hrib moja pot, tvoja pa v dolino!« je rekel Pavle. »Kar zdi se mi, da bi se poslovila na tem kraju: ti da bi šla tod, jaz da bi šel ondod, ker nama ni dano in nikoli ne bo.«

»Če me nimaš rad, pojdi ti tod, jaz pojdem ondod, kakor si rekel!«

»Bog in ti in jaz, trije vemo, da te imam od srca rad! Če bi te rad ne imel, bi se zdajle smejal in bi zavriskal, kakor vriskajo tam doli! – Mimo sva šla, sama si videla, tam svatujejo.«

»Srečo daj Bog obema, nevesti in ženinu!« je odgovorila Mana.

»Že jima jo je dal, ob rojstvu že! Ta dva se imata rada, kakor se midva imava; mlada sta, kakor sva midva mlada; ustvarjena sta kakor midva, jesta in pijeta in živita kakor midva. Ali tá dva svatujeta in se veselita, nama pa je do solz od same bridkosti. Želela si jima srečo, ko jo imata v izobilju; nama je nihče ne želi in nikoli je ne bova deležna.«

»Še več grenkobe je v tvoji besedi, nego v mojem srcu. Kaj ni sreče zadosti, da se imava rada? Nate mislim, pa je vse dobro.«

»Ker si mlada in ne veš, kakšna pota hodi svet! Jaz pa vem, kako nama je sojeno že v zibeli. Tako nama je sojeno: Sin kajžarja, ti si rojen za hlapca in hlapec boš umrl na stelji! Ti, kajžarjev sin, ne smeš biti mlad, ne smeš ljubiti, ne smeš se ženiti; tvoj delež je grenko delo od jutra do noči, črn kruh in voda iz potoka. Tako boš živel do konca dni in še Bog, če boš imel na stara leta skorjo in hlev! Tebi je tako sojeno, kajžarjev sin, in tudi tebi nič drugače, kajžarjeva hči! Zato je vajina ljubezen greh, pred Bogom in ljudmi!«

»Če sama v tej svoji žalosti pokopljeva ljubezen, kdo jo bo izkopal? Grenke so že solze, ti pa jih še greniš!«

Stala sta ob plotu, na klancu, ki se je vzpenjal v hrib. Pod njima v dolini je ležala vas, z drobnimi lučmi je mežikala k njima. Zaukalo je visoko v hrib, razlegla se je fantovska pesem. Obema je bilo tako pri srcu, kakor da ju pozdravlja vas in se jima smeje ter jima pravi: Kako se vama godi tam gori na pustem klancu, v samotni noči? Koliko solz sta že prelila na kamen, ki jih ni občutil? Koliko vzdihov že spustila k zvezdam, ki jih niso slišale? Nam, ki smo v dolini in v svetlobi in v družbi, nam se godi prijetno. Mi ne prelivamo solz in ne vzdihujemo, naše pesmi slišijo zvezde in se smejejo z nami! Zakaj sta kajžarja, da vama je prepovedano svatovanje?

Oba sta slišala ta prešerni pozdrav iz doline in obema je bilo hudo pri srcu; Mana pa je rekla:

»Ne bojva se, dokler se imava rada! Nikjer ni zapisano, da jutri ne bo dneva, ker je danes oblačno. Kako bi nama bila sojena sama bridkost? Ni greha brez pokore, ali kakó bi bila pokora brez greha? Nikomur nisva storila zlega, da bi bila že v zibeli sojena!«

»Zlo sva storila, ker sva se rodila. Zibel ne sodi v bajto. Če je sodba krivična in če je krvava – sodba je in kajžar se ji ne upiraj.«

»Zatorej praviš, da se posloviva, da greva vsak po svoji poti, vsak s svojo žalostjo?«

»Tako je potreba.«

Ali nobeden izmed obeh ni ganil roke v slovó. Pavle je gledal proti nebu in zdelo se mu je, da gredo zvezde zmerom višje in višje, v neizmerno daljavo.

»Na Lojzeta sem se spomnil!« je rekel. »Na tistega, ki je v Ameriki. Kje je pač Amerika? Na tisti strani, se mi zdi, tam, kamor gredo zvezde kakor v procesiji!«

Z zvezdami so šle njegove misli; sijala je nanje nebeška luč in je popila vso bridkost.

»Čemu bi ne šel za njim? Vso tisto revščino tam doli bi prodal in bi šel za njim! Nič mlajši ni bil od mene, nič močnejši ne in nič bogatejši. Pa se mu godi dobro tam onkraj morja, vesela pisma piše in nič se mu ne mudi domov!«

Tudi Mana je gledala v zvezde in tudi njene misli so se vzdignile k njim, bežecim v svetlo daljavo.

»Na Hanco sem se spomnila!« je rekla. »Na tisto Hanco, ki je šla v mesto služiti. Nič mlajša ni bila od mene, nič močnejša in nič lepša. Pa se ji godi dobro pri gospódi, vesela pisma piše in o božiču, ko se je prikazala, je imela židano jopo!«

Obadva sta molčala dolgo; koprneče misli so romale v daljavo, onkraj zvezd so gledale svetli paradiž. In zdelo se je obema, da je paradiž že čisto blizu, da je treba le še poseči, kakor po jabolku na veji.

»Budalo, da se nisem prej domislil, zdavnaj že!« je vzkliknil Pavle. »Lahko bi letos imel že lepo merico tolarjev, lahko bi štel že mesece in dneve celó, da pridem póte, ali pa da te pokličem v Ameriko. Tako pa sedim in se cmerim, kakor berač pred cerkvijo. Storil bom, kakor so mi zdajle zvezde ukazale – prodam tisto revščino ter pojdem.«

»Tudi jaz pojdem,« je rekla Mana. »Ni potreba, da bi jemal beračico in da bi ji dajal vbogajme; sama si prislužim doto. Eno leto, ali dve, ali še več – vse bo minilo kakor praznik, ker se imava rada.«

Ukanje in prepevanje se je glasilo iz doline; njima pa je bilo pri srcu, da bi še sama zaukala in zapela.

»Prav nič ne bom odlašal,« je rekel Pavle. »Predolgo sem že odlašal – sedel sem na zapečku, ura pa se mi je ustavila zaradi moje lenobe. Nič se ne boj, Manca! Eno leto komaj, pa nama več ne bo hudo, ko bova slišala svatovsko vriskanje, zakaj vriskala bova sama! Tam v Ameriki, tam nič ne vprašajo, če si kajžarjev, ali če si županov; vreden si, kolikor si vreden, pa bodi tvoj oče cesar ali berač. Tudi Lojze je bil kajžarjev sin, pa bi danes ne menjal z županom, se mi zdi, nikogar nima, za nikogar ne dela in ne skrbi – kako šele bi se godilo meni, ki imam tebe in sem zatorej dvakrat močnejši! Kaj jih ni bilo že na stotine, ki so obogateli kar čez noč? S praznimi rokami, sirotni in žalostni, so pobegnili onkraj morja, da bi se skrili hudobnim očem – pa so se vrnili po

kraljevsko, sipali so zlatnike z obema rokama! Čemu bi se meni tako ne zgodilo? Tam nisem več kajzarjev sin, tam ne vprašujejo več, čegav si. Kmalu pridem pote, Manca; takrat bova tudi mid-va vriskala in prepevala!«

Ona pa je rekla:

»Kadar se vrneš, ne bom stala pred tabo, kakor stojim nocoj! Ne bo treba, da bi me oblekel, da bi žejno napojil in lačno nasitil; druge so šle v svet, pa so se vrnile z doto; kolika bo šele moja dota, ko bom mislila nate in se ne bom veselila in ne bom oblekla židane jope, dokler se ne vrneš!«

Od same prešerne radosti se je Pavle zasmejal naglas.

»Vse je tako svetlo pred nama, kakor da bi videla do konca – pa sva jokala in vzdihovala brez nehanja! Stala sva v hlevu, brez vode in krme, vrata pa so bila odprta in koj zunaj je bila zelena paša! Kaj je potreba, da živim brez veselja in brez belega kruha, kakor je živel moj oče; da umrjem, zgoden starec, kakor je on umrl? Ni potreba – velik je svet, na vse strani se križajo pota! Mlada sva obadva – stopila sva komaj na cesto, pa sva se razjokala; zdaj pa sva izpregledala, vriskaje pojdeva do konca; in za roko se bova držala, ves svet naju ne bo premagal!«

Mana mu je gledala v obraz; njegove oči so bile tako svetle, kakor da so odsevale zvezde v njih.

»Čakala bom nate, Pavle, in nikoli ne bom žalostna. Bog vedi, morda bo trpljenja kaj, bridkosti kaj; ali ne trpljenja in ne bridkosti ne bom občutila, ker bom mislila nate in ker bom vedela, da se povrneš!«

Pavle se je razsrdil.

»Kako pa govoriš, zakaj pa govoriš o bridkosti? Ne smej se ob pogrebu in ne jokaj na svatbi! Kje je najina bridkost? Za zmerom sva jo pokopala! Ali čuješ, kako vriskajo tam doli? Tudi mid-va zaukajva!«

In zavriskalo je s klanca dolgo veselo ukanje, od vseh hribov je odmevalo in iz doline je odgovarjalo. Obema, Pavletu in Mani, se je zdelo, da je nebo vse višje in svetlejše, nego je bilo poprej, da je zvezd veliko več in da vse lepše svetijo.

»Vidim te, kakor podnevi,« je rekel Pavle.

»Tudi meni se zdi, da je svetel dan, pa je že zdavnaj za hribom večerna zarja!«

»Če je v srcu dan, zakaj bi ne bil na nebu?«

Tako vesela, kakor sta bila, sta se prijela za roko in se napotila v dolino.

»Kako si rekla, Manca? Srečo daj Bog obema, nevesti in ženinu! Žalosten sem bil, pa mi je šla tvoja beseda v srce kakor brušen nož. Zdaj pa sem vesel, da bi vriskal do nebes – zato reciva obadva: Srečo daj Bog obema, nevesti in ženinu. In če ostane kaj tega blaga, bodi nama dodeljeno! – Sam ne vem, Manca, čemu se je med nama vse tako spremenilo, kakor da bi trenil!«

»Zato se je spremenilo, Pavle, ker sva bila žalostna do smrti. Kaj nisi rekel sam: Pojdi ti tod, jaz pojdem ondod? Tako je, se mi zdi: kadar je srce toliko polno bridkosti, da kane kaplja čez rob, se prelije vsa posoda in ne kapljice bridkosti ni več v nji. Rekla sva, da se posloviva, pa sva si dala roko za veselo svatovanje!«

Stala sta sredi klanca; spomladansko nebo se je bleščalo nad njima; svetla, vesela, vsa nedeljska je vabila dolina. In že nista vedela, ali so pesmi od neba, ali so iz doline; ali pojejo zvezde, ali pojejo svatje.

»Prej sva jokala, ko so oni vriskali; zdaj vriskajva z njimi!« je rekel Pavle.

»Vabili so naju; pojdiva!«

Roko v roki, visoka in vesela, kakor nevesta in ženin, sta šla v dolino. Kadar je zaukalo doli, je zaukal Pavle; kadar je pesem pozdravila iz doline, sta zapela tudi onadva.

»Pa sva bila samotna, pa sva se skrivala kakor gobavca,« se je smejal Pavle.

»Pa sva jokala, kakor dvoje sirot brez matere in varuha,« se je smejala Mana.

»Glej!« se je začudil Pavle. »Kaj se ti ne zdi, da je zdaj vsa lepša ta dolina, da naju pozdravlja in da naju ima rada? Nikoli je nisem videl take poprej!«

»Tudi mene pozdravlja in tudi meni je prijazna! Zato naju pozdravlja, ker sva vesela, kakor je sama, in ker jo imava rada.«

»Vse se je spremenilo!« je vzkliknil Pavle. »Kakor da je božja roka ukazala. Kajžarja sva bila, nisva več kajžarja. Žalostna sva bila, nisva več žalostna. Zvezde poglej! Zasmehovale so naju prej in še bežale so pred nama, Bog vedi kam; zdaj se nama veselo smejó in nama želé sreče do groba še naprej! – Manca, pojdiva med svate, ker je vse svatovsko najino srce nocoj!«

»Pojdiva med svate,« se je zasmejala Mana.

Prišla sta v vas; cesta se jima je zdela vse bolj široka, vse bolj svetla in vesela, nego kdaj poprej. Ljudje, ki sta jih srečavala, so bili vse bolj prijazni in ljubeznivi, nego kdaj poprej.

»Ali se je svet spremenil, ali sva se midva spremenila?« je vprašal Pavle ves začuden.

»Spremenila sva se midva in svet se je z nama!« je odgovorila Mana.

Šla sta, kakor sta bila, roko v roki, naravnost do županove krčme, naravnost med svate.

»Pozdravljen, Pavle!«

»Pozdravljena, Mana!«

Ženin in nevesta sta jima odzdravila, svatje so jima napijali vsi po vrsti.

Godci so zagodli, pari so se vzdignili, Pavle in Mana sta zaplesala, najprva med vsemi.